

DOMOLJUB

IZDAVA VSAK ČETIRTI. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 8 K.) — Posamezno številka se prodajajo po 10 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, — Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 41.

V Ljubljani, dne 11. oktobra 1917.

Leto XXX.

Rekvizicija na Kranjskem.

Veliki dogodki se sedaj odigravajo, v katerih središču stoji kranjska dežela. V političnem in vojaškem oziru je danes naša ožja domovina postala velevažna pokrajina, ki mora pa vsled tega tudi nositi velika bremena. Ta bremena po našem mnenju ne bodo dolgo več trajala, pa vendar v hipu naše narodno gospodarstvo občutno prizadenejo. Ne dolgo več — ker iz strašnega vojnega meteža se že kažejo vsaj v glavnih obrisih poteze bodočega miru. Sicer vidimo te poteze samo v vojni obliki, ampak vsak dan nam jasneje kaže, da so naše žrtve vendar potrebni predpogoj, da se nam pripravi zarja onega dne, ko bomo veselo zapeli v objemu z našimi iz vojske se vrnivšimi rojaki veselo pesem o srečno dovojevanem in — to Bog daj! — trajnem miru.

Strašne in krvave žaloigre, ki je cve-toče evropske pokrajine in bogata mesta izpremenila v mrtvaška polja razvalin in grobišč, zaduje poglavje se bliža koncu in odločitvi. Naš najmogočnejši sovražnik, ki so nanj vsi manjši zidali svoje upe, je bila Rusija, ki je danes svoj pohlep po naših pokrajinah plačala s strašnim porazom in z notranjo revolucijo; ta je pač še groznejša, kakor porazi na vojnem polju. Na vseh straneh so naši sovražniki že uvideli, da je nemogoče nas premagati, samo verolomni Lah še stoji na naših tleh in upa, da bo za Gorico dobil še Trst. Dokler ima sovražnik še to upanje, ne bo dal miru. Ko je sv. oče pozval vse vladarje sveta, ki so sedaj med seboj v tako srditem boju, naj vendar nehajo prelivati ljudsko kri, je bil naš cesar prvi, ki je dejal, da je takoj pripravljen slediti očetovskemu pozivu papeževemu, ako tudi drugi odnehajo in se izreko za tak mir, ki bi res dal vsem naro-

dom in državam gotovost za nemoteni obstoj. Nemčija se je prav tako izrekla v zmislu papeževskega poziva, tudi Bolgari so sprejeli z veseljem povabilo sv. očeta za mirovna pogajanja, in celo turški sultan je v lepih besedah pozdravil plemenito posredovanje sv. očeta. Od strani naših sovražnikov pa se še ni slišala niti ena beseda miru, in Angleži so iznova ponovili svoje vojne grožnje in napovedujejo, da se hočejo vojskovati do konca, tudi če treba še tri leta. In vendar so naši sovražniki tepeni na vseh bojiščih, edino samo Lah še ni izkupil vsega, kar je zaslužil, iz edinega vzroka, ker smo imeli z drugimi toliko opraviti, da se nanj še ni vsula tista toča, ki jo je izzval s svojo podlo verolomnostjo.

Mi trdno upamo, da se tudi na tej zadnji fronti zlomi sila sovražnika in da potem nastopi tisto razpoloženje, ki bo dalo podlago za sklepanje o miru. Kadar bo tudi na soški fronti sovražnik premagan, bo vendar razvidel, da so vse njegove sanje o uničenju Avstrije bile sama prevara, in bo iskal pota, da se reši iz lastnega poloma.

Zato je danes postala naša bojna črta ob Soči in na Krasu najvažnejša v vsej svetovni vojski, na kateri utegne pasti končna odločitev!

Trdno stoji Borojevičeva armada, a njena podlaga je kranjska dežela. Vojska mora biti prehranjena in si vzame svoje potrebe v sili tam, kjer jih dobi. Zato je naša kranjska dežela vsled dolgo trajajoče vojske z Italijo, ki besni neprestano skoro na istem mestu, morala prevzeti bremena, kakršnih razen Galicije in Tirolske ni nosila v naši državi še nobena dežela. Za nas gre v tej vojski, in našo rešitev od sovražnega vloga moramo tudi drago plačati. Pa stokrat rajši damo vse, kar imamo, prijatelju, ki naš brani, kakor pa verolomnemu sovragu, ki nas hoče le ropati in usužnjiti.

V teku italijanske vojske je naša avtonomna deželna uprava, ki skrbno čuva nad interesi naše dežele, mnogokrat posegla vmes in s svojim posredovanjem ublažila marsikatero ostrino vojnih naredb. Seveda deželni odbor nima nobene oblasti v teh rečeh, v katerih ukazujeta le vlada in vojaštvo, ampak prava beseda na pravem mestu, in včasih tudi odkrita opravičena graja, brez strahu izrečena, vendar najde tudi poslušno uho. Tako se je zlasti pri vojnih bremenih pokazalo, koliko je vredno za deželo neodvisno, svoje ljudske dolžnosti se zavedajoče zastopstvo.

Največja rana v naši preskrbi je neenakomernost, s katero se pritegujejo posamezne dežele k vojnini dajatvam. To se je zlasti pokazalo pri dobavi krmil. V zaledju ima dobaviti krmila za armado Centrala za krmila, v ožjem vojnem ozemlju pa vojaštvo samo. Jasno je, da letos vsled suše nihče ne da radovoljno sena in vse dežele dokazujejo, da ničesa ne morejo dati za armado. Vsled tega izostaja dovoz iz zaledja in vojaštvo je prisiljeno, da pobere v neposredni bližini, kar nujno potrebuje. Zato je kranjski deželni odbor neprenehoma pozival centralno vlado, naj vendar ukrene ostre odredbe, da se dobava krmil za armado enakomerno izvede po celi državi, ker je sicer Kranjska uničena.

Vedno se nam je od vseh strani obljubovalo, da bo Kranjski takoj popolnoma prizanešeno, kakor hitro bo pokrtil dovoz iz zaledja vojaško potrebščino. Res je tudi, da vse seno, kar se ga rekvirira po celi državi, pride že dalj časa na korist samo soški fronti, torej Kranjski na dobro, a dovožene množine so vendar daleko premajhne. V skrajni sili je segel deželni odbor po zadnjem sredstvu in se je obrnil z nujno brzojavko, v kateri je naslikal položaj na Kranjskem z živimi barvami, do cesarja s mega in ga naprosil, da naj on preko vseh oblasti, ki so se izkazale kot preslabotne, da bi naredile red, kot najvišji

vojni gospod ukaže, da se Kranjska razbremeniti z dovozom iz drugih dežel.

Ta korak je izdal. Cesar je z največjo dobrohotnostjo sprejel željo kranjskega deželne odbora in je takoj odposlal svojega osebnega zastopnika feldcajgmojstra Schleyerja v Ljubljano, ki je deželnemu odboru izročil izraze najtoplejšega sočutja in naklonjenosti od strani cesarjeve, in se posvetoval, kaj storiti.

Feldcajgmojster Schleyer je poročal cesarju, da je prepotoval pet okrajnih glavarstev na Kranjskem in se natančno poučil o istinitih razmerah. »Mož nisem videl nobenih doma,« je dejal, »ker ta krepki in zdravi narod je oddal skoro vse moške moči armadi. Žene, otroci in starčki izvršujejo zdaj težja dela z občudovanja vredno pridnostjo. Iz občevanja z ljudmi sem spoznal, da voljno in vdano nosijo velike vojne dajatve, ki so pa dosegle tako mero, da je nujno potrebno vse ukreniti, da se tej pridni deželi po možnosti prizanese. Vsaka beseda v brzobjavki deželne odbora kranjskega je resnična. Sploh zasluži delovanje kranjskega deželne odbora vso hvalo.« Pri tem je omenil tudi uspešno delovanje c. k. kmetijske družbe kranjske. — Cesar je nato dejal: »Slovenci so krasen, izvrstni narod, ne le kot vojaki, ampak tudi pridni in delavni. Taka dežela se ne sme uničiti.« Po cesarjevi želji se je vršil dne 2. oktobra t. l. na sedežu najvišjega armadnega poveljstva posvet radi rekvizicij na Kranjskem. Načelnik generalnega štaba baron Arz je povabil k posvetu dr. Lampeja, ki je zastopal stališče, ki ga je označil kranjski deželni odbor v svoji brzobjavki na cesarja. Opisal je položaj, ki je nastal na Kranjskem in dokazal, da je Kranjska dala že mnogo čez svoj kontingent na krmilih, med tem ko so druge dežele daleč zaostale. Zato se naj sedaj druge dežele v najizdatnejši meri pritegnejo k vojnim dajatvam. Iz dovoza iz drugih dežel se naj pokrije na Kranjskem vsa potrebščina za nesamoporabnike, ki je doslej naznanjena z 58.000 q sena in 10.000 kvintalov slame, in se naj deželi poleg tega še vrne vse, kar je dala preko kontingenta. To so velike množine, kajti v istem času, ko je Kranjska dala že trikrat toliko, kakor bi ji šlo po pravičnem ključu, ni niti ena druga dežela še izpolnila svoje dolžnosti. Češka na primer je dala samo eno dvanajstinko od predpisane ji množine v istem času. Zato naj sedaj druge dežele pomagajo, da se nam škoda povrne. Zastopnik cesarja feldcajgmojster Schleyer je potrdil vse, kar je navedel dr. Lampe, iz lastnega opazovanja in je naznanil, da ima najvišji nalog, naznaniti odločno voljo Njegovega Veličanstva, da se vse stori, kar je mogoče, v razbremenitev kranjske dežele. Zastopniki vojaštva so tudi potrdili, da je opisani položaj resničen, in so izjavili, da se nikakor ni delala namenoma Kranjski krivica. Nezdostne dajatve v zaledju in težava transporta sta edina vzroka, da se je morala Kranjska vsled nujne potrebe kot najbližja tako ostro pritegniti, in da se vsa krmila, ki se sedaj rekvirirajo v zaledju, porablja za razbremenitev kranj-

ske dežele. Takoj, ko bo dovoz iz zaledja zadostoval, se Kranjski nadaljna dajatve popolnoma opusti. C. kr. uradu za ljudsko prehrano se naroči, da v zaledju vse stori, da se dajatve pospešijo, in da se Kranjski storjena škoda povrne.

Glede krompirja, ki se sedaj zahteva na Kranjskem, se je izreklo, da se ima vsa množina, ki jo sedaj vsled transportnih težav iz severnih dežel armada jemlje na Kranjskem, pozneje deželi povrniti.

Poročali smo o tem obširneje, da prebivalstvo naše dežele ve, kako stvari stoji. Za sedaj moramo potrpeti, a upajmo, da ta preizkušnja ne bo predolgo trajala in da bo sedanjí veliki vojaški napor, ki nam je ta bremena prinesel, tudi za vselej zlomil sovražno moč, nas rešil iz stiske in ustvaril podlago za skorajšnji mir.

Ko bo zopet prišel!

Najhujše zlo, kar ga je povzročila vojska, je po sodbi mnogih v tem, da se je porušila sreča marsikaterega zakona. Nimamo v mislih tistih zakonskih, ki jih je neusmiljena smrt ločila, ne žená, ki so postale prezgodaj vdove, ki jih je nemila usoda odtrgala od dragih in ljubljenih mož, — marveč govorimo o zapravljeni zakonski sreči vsled lastne krivde.

Pred vojsko je bilo na stotisoče srečnih, zadovoljnih, v miru živečih družin. Mož je služil v svojem poklicu vsakdanji kruh v očetovski skrbi in ljubezni do otrok, žena je gospodinjala in skrbela za red v hiši, ali pa je skupno z možem opravljala gospodarska dela. Zvečer sta se skupno porazvedrila v družbi dobrih, nedolžnih otrok, v nedeljo so si vsi skupaj privoščili počitno zabavo in prijeten počitek po opravljeni službi božji. — Pa je prišel oni usodni dan pred tremi leti, ko so bili vsi krepki možakarji in za vojno sposobni fantje poklicani na brambo domovine. Vriškaje so se poslavljali čvrsti mladeniči od doma, resno-zamišljeni so podajali moške od dela utrjene desnice potrjim ženam in jokajočim otrokom. Spremljala jih je moreča skrb, saj so zapuščali dom in ognjišče, deco in ženo.

Za žene je nastal v njihovem življenju mejnik, ko se je bilo treba odločiti za resnost in značajnost. Kmalu, ko so se jele celiti rane nepričakovanega in nenadnega slovesa, ko se je poleglo razburjenje trde ločitve, se je pojavila očitna razlika v značajih. Z odločno in krepko roko so prijele nekatere žene za vajeti; delale so z nadčloveško silo zase, za moža in za otroke, zraven pa sklepale molitve k Bogu za vse svoje zadeve in zadeve cele družine. Postale so, ne da bi bile vedele za to, tihe junakinje, ki si niso priborile svetlinj in odlikovanj, pač pa odkrito spoštovanje vseh, ki znajo ceniti umnost, spretnost, neupogljivost in odločnost vrlih gospodinj, katere so tako zasedle mesta odličnih gospodarjev.

Drugače je ravnal drugi, ne tako majhen del vsled vojske od mož ločenih žená. Morda so nekatere nekoliko od narave

nagnjene v lahkomišljenost, a to jih ne upravičuje; ko je manjkalo vodilne moževe roke, so se prepustile brezdelju, so se jele kakor lahkomišljene vedravnice lupšati in se vdajati razveseljevanju. Otroci so bili samim sebi prepuščeni, mati je pa — žal — krenila na opolzko pot razuzdanosti in zakonolomstva. Dočim moža v strelskem jarku ali v daljnem ujetništvu tarejo skrbi za družino, si je žena morda pritisnila na srce pečat najpodlejšega izdajstva do svojega moža ter se je prištelá med najnevrednejše osebe sedanjega časa. Človek bi mislil, da sploh ni mogoče, da bi se v teh strašnih poizkušnjah, ki jih je božja Previdnost prisodila človeškemu rodu, kdo tako daleč spozabil. Toda pritožbe dokazujejo, da taki slučajji niso osamljeni.

Pred nekaterimi meseci so pokopali v nekem kraju (ki naj bo prikrit) dobrega moža, ki mu je izkopala prezgodnji grob nezvestoba njegove žene. Imel je skromne dohodke, živel je samo za ženo in otroke; vsako krono, ki jo je zaslužil, je nesel domov, da bi olajšal življenje svojim dragim. Vojska ga je pozvala v daljno tujino. Pred letom je prišel na dom, kjer je izvedel, da je žena prelomila besedo, dano mu pred Gospodovim oltarjem. Kakor ptica, ki so ji polomljene peruti, je šel zopet na bojišče; spomladi se je vrnil na dom — umret. To je en slučaj, ki ima najbrž mnogo podobnih in še žalostnejših. Bog daj, da bi jih ne bilo veliko, a že posamezni slučajji tako razdrapane družinske sreče so tako žalostni, da bi bilo treba po vseh listih, prižnicah in shodih klicati: »Gorje, gorje tistim!...«

Bojimo se, da bi teh vrstic napačno ne umevale naše vzorne, skrbne, poštene in zanesljive žene in mame, ki so se ves ta čas zares izkazale kot prave junakinje, ki zaslužijo vse priznanje in najvišjo pohvalo. S svojim vzornim delom in obnašanjem so pokazale, da so vredne svojih mož-junakov, ki imajo v njih največjo tolažbo in zadoščenje v hudih dneh sedanje svetovne borbe. Čast jim in Bog jih blagoslovi!

Naj bi pa tudi druge, ki jih morda ne zadene ta pohvala, — veliko jih ni — pomislile, da so žene poklicane, ki naj varujejo ogenj domačega ognjišča, ki naj čuvajo čednost in pravnost v hiši, ki naj bodo otrokom in družini vzor dostojnega in lepega vedenja.

In ko bo mož zopet prišel? ... O, da bi mogla vsaka z jasnim očesom pogledati možu v obraz, iz oči v oči in reči: »Čast tvojega imena in svoje dostojanstvo — kot poštene žene — sem ohranila neomadeževano!«

Pregled po svetu.

Državni zbor. Vlada upá, da vendar dobi večino za državni proračun. Jezik na tehtnici so zopet Poljaki, ki jim bo vlada — kakor vselej — dala, kar bodo hoteli. »Glasujemo, če dobro plačaš.« — po tem načrtu se bodo najbrž ravnali. Jugoslovanski klub je poslal na govorniški oder zopet dva poslanca: dr. Ravniharja, in dr. Rybača, ki je poudarjal, da združenje

Jugoslovani mora priti, jugoslovanska država mora vstati, in sicer z Avstrijo in s Habsburžani. — Poslanci Roškar, Pišek in tovariši so vložili utemeljen predlog, ki naroča, naj se vse rekvizicije izvršujejo le na urejeni in postavno pravični podlagi; ljudstvo naj bo obvarovano vsake nasilnosti pred oblastvenimi organi, ter naj se mu pusti zadosti živil.

Umorjeni dragonec Mauritz, ki je zaradi njegovega morilca poslanec Tamašek vložil ostro interpelacijo, je dal povod, da so poslanci dali duška ostrim obsodbam. — Na dunajskem vzhodnem kolodvoru se je namreč odpravljala oddelek strojnih pušk 3. dragonskega polka na bojišče. Dragonec Mauritz se je poslavljajal od znancev. Pristopil je k njemu neki nadporočnik ter mu dal po dolgem prekanju zaušnico. Dragonec se je skušal z roko ubraniti drugih zaušnic ter je pahnil častnika od sebe. Ta ga je pa s sabljo prebodel, da je mrtev obležal. Poslanci so polni ogorčenja zahtevali od ministra za deželno brambo pl. Czappa-a pojasnila ter vpraševali, če je bil nadporočnik kaznovan. Minister je tudi sam ostro obsojal tako ravnanje proti vojaku, ki je od početka na bojišču ter bil tudi odlikovan. Obljubil je, da bo dal vse natanko preiskati in da bo doletela krivca zaslužena kazen.

Da vsi slišijo. Naš minister za vnanje stvari je govoril nedavno v Budimpešti z namenom, da bi ga slišal ves svet. Take izjave pridejo res potem časopisja križem sveta. Iz obširnega govora samo glavne misli: Grof Czernin je kot podlaga mirovnih pogajanj označeval skoraj vse to, kar je priporočal tudi papež Benedikt XV. v svoji mirovni noti. Prvo kar se naj zahteva, je splošna razorožitev in mednarodno obvezno razsodišče. Razorožitev naj se pa raztegne na kopno, zrak in morje. Brambna moč se mora omejiti na najnujnejše. Po tej poti bo treba iti, pa naj bo komu vseč ali nič. Ako bi se to ne zgodilo, bi po vojski morale vse države izdatno pomnožiti vsestransko oborožbo, imeti bi morale desetkrat toliko artiljerije, municijskih tovarn, ladij, podmornikov in vojakov, kakor pred letom 1914. Vsakoletni proračun za vse to bi šel v milijarde, kar bi pomenilo poraz vseh držav.

Dalje je grof Czernin iznova poudarjal: »Mi se nismo vojskovali, da bi osvojevali in tudi ne nameravamo nikakih nasilij. Če se vresniči razorožitev, potem ni treba, da bi se zavarovali z novimi ozemlji in bi se odpovedali vsemu povečanju naše države, ako tudi sovražnik naša ozemlja izprazni. Prav tako se mora izključiti tudi gospodarska vojna. Če se pa svetovna vojska nadaljuje — pravi grof Czernin, si pa pridržimo proste roke, a za zločin bi smatral, da bi le en dan nadaljevali vojsko zaradi mogočih krajevnih in materialnih ugodnosti, v kolikor jih ne zahteva nedotakljivost monarhije in varnost bodočnosti.

Kaj pa mir? Doslej se je vsaj toliko doseglo, da ves svet govori o papeževem posredovanju. V sedanjih razmerah je tudi to nekaj. Narodi, ki so zdelani od vojske, govore o miru, a isto čujemo tudi iz ust poklicanih državnikov in slovečih diplomatov. Ti možje iščejo neprestano pri-

merno obliko, zadovoljivo podlago, vsem ustrezajoče besedilo, ki bi se ga naj oprijeli tudi diplomati sovražnih držav. Papež Benedikt XV. je v svoji mirovni noti, ki bo še pozno govorila o njej tudi zgodovina, sestavil navodilo za mirovna pogajanja, ki se bo čedalje bolj očitno izluščilo kot vzprejemljivo in se bo brez dvoma od vseh vpoštevalo. To, kar želi sv. oče — oprt na nevtralnno, krščansko stališče, bo in mora prinesiti mir vsem narodom.

Govora našega ministra za vnanje zadeve in pa nemškega državnega tajnika Kühlmanna sta največja važnost preteklega tedna ter zanimljeta ves svet. V njih najdemo izjave svetovne politike, ki so tako dalekosežne in velepotezne, da jih bo beležila svetovna zgodovina. In kaj so te izjave drugega, kakor pojasnilo in izpopolnilo tega, kar je zapisal poglavar sv. Cerkve. Evropa naj si na temelju od papeža nasvetovanih predlogov postavi in sezida nov svetovni red. **Razoroženje narodov in držav**, v tem je jedro novega reda, ki se zaenkrat glasi kot nekaka bajka, a se bo morala izvršiti, če ne, se bodo države

izpolnila nad, kakršne so mu slikali pred vojsko, ker ni premoča in ker manjka jedi. V turin. poutičnih bojih je bilo ubitih 243 oseb, uradno so pa poročali samo o 17ih. — Protestantski pastori so zborovali v Arternu v Turingiji 1. oktobra, pa so sklenili resolucijo, ki iz nje diha le nasprotstvo do papeža in veselje za nadaljevanje vojske. Takole so sklenili: »Od papeževega koraka za mirovno posredovanje, ker izhaja iz krivičnih in napačnih pridržkov in nagibov, ne moremo pričakovati, da bi nas privedel korak bliže do miru. Samo nemški meč nam more z božjo pomočjo priboriti mir, ki bi odgovarjal groznim žrtvam te vojske. Papež je sedaj razprostrl svoje nežne duhovniške roke, da bi skoval mir, v katerem bi ne bilo nobenih zmagovalcev in nobenih premaganih. Mi pa hočemo imeti dober nemški mir od Boga, ne pa mednarodnega miru od papeža.« Tako govorjenje pač nikomur ne ugaja in ne imponuje.

Rusija. Nobene gotovosti, vse v neredu. — Na demokratičnem posvetu se je sklenilo tole: Ruska demokracija ima trdno

Cesar v Romuniji.

vsestransko uničile. Ta nauk je posledica sedanje vojske. Papež je govoril, državniki mu pritrjujejo. Švicarsko časopisje označuje Czerninov govor kot svetovno zgodovinsko izjavo največje važnosti in s štališča nevtralcev kot mogočen korak do spoznamnega miru. Govor pozdravljajo z izredno prisrčnostjo. — Nizozemski listi pravi: Govor grofa Czernina smatramo za velik korak naprej na poti do miru.

Na eni strani miroljubnost, na drugi bojevitost. Listi trdijo, da je sv. oče poslal odgovor Avstrije in Nemčije ententnim državam, a pridejal tudi novo pismo, v katerem je naravnost ponudil svoje posredovanje. Edina ovira je sedaj na angleški strani. Iz Londona se poroča, da se je pričela nova agitacija za vojsko. Prirejali so shode in sprevide, ob katerih so se navduševali za vojsko. Angleški prijatelji vojske so bili kar razburjeni, ko so slišali, da v Petrogradu vse govori le o miru in vse zahteva, naj se sklene mir za vsako ceno. V Italiji agitirajo proti vojski kar se da; v ljudstvo je zašla nevolja, ker vojska ni

voljo, da se uresniči mir brez aneksij in odškodnin. — Pravi vladar Rusije — lakota — se bliža s hitrimi koraki. — Car in carica sta v Tobolsku obolela.

Svetovna vojska.

Pred jesenskim viharjem na soški fronti. Živahni polzvedovalni boji na italijanskem bojišču. — V Ljubljano pripeljali zopet 400 italijanskih ujetnikov. — Položaj na ruski fronti neizpremenjen. — Silni boji na Flanderskem in pri Verdunu. — Dünkirchen uničili nemški letalec.

PRED VIHARJEM.

Ves svet slutiti, da stojimo tik pred važnimi dogodki na bojiščih; vsi časo-

pisni, nevtralni, sovražni in tudi naši, pišejo o veliki sovražni ofenzivi. Toda vrhove gora že pokriva novi sneg, zima bo kmalu tu; ali bo ustavila tudi večja podjetja?

Kje bo zavreščalo? Bolgarski vrhovni poveljnik Žekov napoveduje sovražno ofenzivo v Macedoniji, pri kateri bodo sovražniki porabili najbrž tudi grško armado. Toda macedonsko bojišče bo prejkoslej ostalo le postranskega pomena, tu ne bo odločitve. Bolgarski ministrski predsednik je v nekem govoru govoril o važnem dogodku, ki stoji pred durmi in ki bo dokazal tesno vez med zavezniški osrednjih držav. Kje bo ta važni dogodek? Vsa znamenja kažejo, da v naši bližini, na italijanskem bojišču, kar že dalj časa naznanja italijansko in tudi nevtralnega časopisja. Sedanji poizvedovalni boji kažejo, da se nasprotnika opazujeta, kakor dva borilca, ki čakata na to, kdo bo prej naskočil. Kakor vse kaže, se pripravljata na italijanskem bojišču bitka narodov. Naši junaki na italijanskem bojišču bodo v bližnjih bojih prišli skoro gotovo v krvavi stik s Francozi, Angleži, Amerikanci, Črnici, Indijci, Avstralci in morda celo z Japonci. Bog ve, ali bo ta vihar zadnji?

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Italijani se žilavo pripravljajo. Topove spravljajo čez Sočo na vrhove Banjske planote. Tu so pretekli teden vprizorili več pehotnih napadov, najbrž zato, da krijejo svoje priprave; prisilili bi tudi radi naše vodstvo, da razvije svoje moči in se tako izda. Italijanske poizvedovalne patrolje so napadle celo v ozemlju Krna. Na koroški fronti divjajo v gorah snežni viharji in tudi na Tirolskem je že zapadel sneg po gorah do 30 cm visoko.

Neprestani boji na gori Sv. Gabrijele. Sv. Gabrijele je kakor ognjenik, ki nikdar ne miruje; neprestano je zavil v dim dušičnih plinov, ki ga razvijajo neštevilne granate. Skoro vsak dan napravi italijanska pehota na vrhu večji ali manjši napad. 2. oktobra se je posrečilo Italijanom, da so zasedli na zapadnem robu gore mal jarek; toda naš protinapad jih je vrgel nazaj in ujel nad 400 sovražnikov.

RUSKO-ROMUNSKO BOJIŠČE.

Neizpremenjeno. Živahnejši boji z manjšimi oddelki so bili zlasti ob Seretu in v Bukovini, toda položaj na bojišču je ostal neizpremenjen. Pri Jakobovem in Dvini se je včasih krepkejša oglašala rusko topništvo. Rusi nimajo časa, ker morajo preurejati svojo armado.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Silovita bitka v Flandriji. 4. oktober je bil na belgijskem bojišču nad vse krvav. Angleži so zopet poskušali z vsemi silami in z vzemi sredstvi potisniti Nemce ob morju nazaj in osvojiti opiralnišča za podmorske čolne. 11. divizij so poslali Angleži v krvavi boj. Ar-

tillerija je že 3. oktobra pripravljala s silovitim ognjem napad pehote, ki se je razvil navsezgodaj 4. oktobra in je besnel cel dan do večera. Priprava s topovi je presegala vse, kar se je doživelo dosedaj na bojiščih. Angleži privznavajo, da so v tem tednu porabili štirikrat več granat, kakor v bitki ob Sommi leta 1916. Topovska bitka ni prenehala tudi med naskokom pehote. Angleške, avstralske in novozelandske divizije so korakale k napadu v globokih vrstah; takoj za njimi so sledile mogočne rezerve. Vse orožje, kar ga je iznašel novodobni razum, so sovražniki tu porabili. Nemci so se trdovratno branili in delali silovite protinapade, kar je zelo povečalo grozotost bitke. Ves dan se je valil boj sem in tja. Sovražniku se je zopet posrečilo utisniti nemško bojno črto za dober poldrug kilometer na globoko pri kraju Poel-Capelle, toda nemški sunek je ustavil njegovo prodiranje; pri tem so nastali v razbitem ozemlju nadvse krvavi približni boji. Proti večeru so Angleži vrgli v udrtino nove rezerve in zopet napadli z veliko silo. Pričeli so se zopet ljuti boji, v katerih Angleži svojega uspeha niso mogli razširiti. Ob 10. uri zvečer je šele nastal mir na bojišču.

5. oktobra niso Angleži več napadli v tem prostoru. Morali so se nekoliko oddahnuti in nadomestiti svoje izgube. ki baje znašajo nad četrto milijona. Od 1. avgusta do 5. oktobra so Angleži kljub najsilnejšim naporom napredovali pri Ypernu komaj 5 do 7 kilometrov.

Neprestani boji pri Verdunu. Na obeh straneh Moze so bili pretečeni teden zopet zelo krvavi boji. 2. oktobra se je posrečilo Nemcem, da so udri na vzhodnem bregu Moze, na severnem slemenu višine 344 v sovražno postojanko v širini 1200 metrov. Še isti dan so Francozi napravili 8 protinapadov, da bi zopet pridobili izgubljeno ozemlje. Od takrat skoro vsak dan napadajo nove nemške postojanke.

Dünkirchen uničen. Za angleško fronto v Flandriji leži obrežno francosko mesto Dünkirchen, ki šteje okrog 90.000 prebivalcev in je močno utrjeno. V tem mestu so Angleži izkrcavali svoje čete in vojne potrebščine in hranili v njem velike vojne zaloge. 28. in 29. septembra so nemški letalci skoro uničili to mesto. V 24 urah so vrgli velike množine bomb in povzročili silne požare. Čez 24 ur so letalci opazili, da požarov še niso pogasili, 48 ur pozneje so javili, da se je požar razširil čez velik del mesta in 3. oktobra ponoči so sporočili, da je celo mesto pogorelo. Tako je uničeno glavno skladišče angleško-francoske armade.

V tistih dneh so nemški letalci tudi na druge kraje ob fronti vrgli velikansko množino bomb, za 60.000 kilogramov. Pri Verdunu so vrgli 14.400 kilogramov bomb, v Flandriji 40.000 kg in napadli v istem času tudi London. Angleži so zaradi teh napadov kar razljudeni. Francoska in angleška brodogradnja letal so se hotela maščevati in so na-

padla nekaj nemških mest ob Renu, toda brez posebnega učinka.

KRANJSKI PLANINCI NA SV. GABRIJELU.

Krvavih, izgubpolnih bojev na gori Sv. Gabrijele so se v 11. soški bitki udeležili tudi ljubljanski planinci, ki so 5. in 6. septembra z neprimernim junaštvom odbili vse sovražne napade in obdržali svoje postojanke, kljub temu, da jih je naskakovala dva s e f k r a t n a p r e m o č. Neki poročnik je s šestimj možmi razbil in pobil sovražno četo 38 mož. 1. stotnija tega polka je izvršila čudovita junaštva. Cel dan jo je sovražnik naskakoval. Brez okrepčila, brez vode, v strašnem smradu med gnijočimi mrlji, v strupenem dimu je zdržala najhujši topovski ogenj in odbila 10 sovražnih napadov pehote. Kompanija je izgubila poveljnika in veliko moštva, nazadnje je ostalo le še 8 mož s poročnikom P., ki je bil že hudo ranjen, in teh 8 mož je odbilo zadnji — deseti naskok premočnega sovražnika. Polk je zaradi junaštev na Sv. Gabrijele prejel mnogo pohval od najvišjih poveljstev.

Tedenske novice.

V mirovne namene... Ljubljanski knezoškof prevz. g. dr. A. B. Jeglič naroča in priporoča, naj verniki v tem mesecu prav goreče opravljajo molitev sv. rožnega venca, da bi božji Zveličar po priprošnji Device Marije skrajšal čas strašne zaslužene kazni, naj bi dal končno zmago našim četam, naj bi nagnil srca vseh vladarjev in odločilnih mož, da čimpreje sklenejo tako zaželjeni mir. V isti namen naj bi zlasti mldina, deklice in fantiči hodili ta mesec tudi ob delavnikih k sv. maši ter večkrat pristopili k sv. zakramentom.

Smrtna kosa. 6. oktobra je zaspal v Gospodu duh. svet. g. Henrik Dejak, župnik v pokoju, živeč nekaj let v Ljubljani. Zadnja njegova služba je bila na Vrhljeh pri Vipavi, kjer je bil kurat, oziroma župnik celih 30 let. V prostem času se je mnogo bavil s fotografiranjem, risanjem in slikanjem. Nekatere njegove slike so dobile častno mesto v cerkvah, n. pr. slika sv. Nikolaja na Bohinjski Bistrici. Blagemu župniku naj Bog večni mir!

Na župnijo Mavčiče je bil umeščen semeniški podvodja g. Fr. Ferjančič; obenem je bil tudi odlikovan z naslovom duhovnega svetnika.

Splošna vojna in mirovna pobožnost je bila zaukazana rožnivenško nedeljo v lavantinski škofiji. Po župnijah so imeli procesije v obsegu, kakor na Telovo. V Mariboru so pa imeli veličastno mirovno cerkveno prireditev dne 30. septembra.

Mrzli dnevi. 6. oktobra je jelo deževati. Suha zemlja je dobila dovolj vlage, silni prah je opralo, a obenem se nam je umaknila gorkota, ki smo jo okušali v obilni meri do oktoberskih dni. V nedeljo

je pritisnil občuten hlad, kajti hribi, zlasti Kamniške planine so globoko doli zapadene s snegom. Treba bo pripraviti kožuhe, — drva bo malo.

Letnik 1917 — bo slovel. Z letošnjo trgatvijo se sila pohvalijo. Na Dolenjskem je bilo toliko dobrega, zdravega, lepega in dozorelega grozdja, da je nekaterim posestnikom zmanjkalo posode. Mošt ima od 16—24 stopinj. Tudi na Štajerskem se hvalijo, da srednjega vina letos sploh ne bo, marveč je vse prvovrstno. Ljudje so nabrali dosti več, nego so pričakovali.

Konj ukraden. V noči od 15. do 16. sept. je bil ukraden posestniku Antonu Špolar črn konj, visok 155 cm. Na glavi ima belo zvezdo; na zadnjih nogah je obtolčen, po hrbtišču mu pa manjka dlake. Star je štiri leta. Kdor ga izsledí, dobi primerno nagrado. Naslov: Anton Špolar, Kampilje št. 18, p. Videm-Dobrepolje.

Najden denar. Na poti od vrh Kozjaka proti Zg. Tuhinju v kamniškem okraju se je našla večja vsota denarja. Kdor ga je izgubil, naj se oglasi pri g. Frančišku Učakar, posestniku v Špitaliču št. 4, pošta Motnik.

Vojaške novice.

Perilo za armado. Tretji oktober telen je namenjen nabiranju perila za armado na bojiščih. Vojno oskrbovalni urad sprejema vsakovrstno perilo in ostanke blaga. Sila trka; naj se zopet izkaže domovinska ljubezen nas vseh!

Podaljšan dopust. Deželno-bramborsko ministrstvo je odredilo, da so kmetje, ki so bili oproščeni do 30. septembra in 31. oktobra, oproščeni do 31. oktobra in do 20. novembra. Ni treba, da bi vlagali prošnje.

Vojaški koledar izide v kratkem v Ljubljani. V tiskarni sv. Cirila v Mariboru je pa že dotiskan 3. letnik »Vojaškega koledarja« z navodilom za podpore, s primernim molitvenikom i. dr. Cena s poštnino 1 K 30 vin.

Gažisti in vojniki letnikov 1865 in 1866, ki služijo prostovoljno dalje, dobe vsled cesarjevega povelja železni križec na traku hrabrostne svetlinje.

Pod »marelo«. Prijatelj Emil Povšič, sedaj pri velikih možnarjih, nas je razveselil z novo sličico, ki je kras »Domoljubovega« vojnega muzeja. Pod naslovom »Cadornovi načrti« čemi ta laški vojskovodja na poveznjeni veliki posodi; poleg nog ima bič s škorpionji, na kolenih zemljevid, vse skupaj je pa pod razdrapanim dežnikom. Cadorna narekuje: »Zmaga moja mora biti, — če ne, vojake dam nabiti.« — Slikar pošilja »pozdrave vsem veselim srcem«, še posebej pa »pozdravček Domoljubu in čitateljem.«

20.000 invalidov se je že vrnilo — po izmenjavi — iz ruskega ujetništva v domovino. Dvajsettisoči je bil Slovec Ivan Golja, doma pri Gorici.

Z romunskega bojišča. Trdno upajoč na končno zmago in da se skoraj snidemo v dragi domovini pošiljamo priščne pozdrave gorenjski fantje in

možje vsem svojim dragim z romunskega bojišča; Grčar Franc, Homec pri Kamniku; Uršič Anton, Gornja dobrova; Gerjol Franc, Polhov gradec; Slapar Alojzij, Zlatopolje; Kramar Franc, Tuhinj; Jakulin Alfonz, Čepovan; Peter Ahlin; Log; Janez Šubic, Lučine; Jože Dolinar, Lučine; Žibert Anton, Češnjice; Jenko F., Smarča.

Prošnja. Kdor ima katerega svojih sorodnikov kot ujetnika v Forte S. Felice pri Veroni na Italijanskem, naj blagovoli sporočiti njegov naslov Ani Erjavc na Grlavi, pošta Križevci na Štajerskem, da bi morebiti po tem soujetniku izvedela za usodo svojega moža.

Begunka Alojzija Mrak in njeni peteri otroci iz Čepovana 57, sedaj na Raki pri Krškem, išče svojega moža Štefana, ki je bil poprej pri neki »Divisionswirtschaft — Feldpost 212.

Letalci. Nemški letalci so z bombami zažgali in uničili francosko mesto Dunkerk, ki ima 90.000 prebivalcev. Mesto je bilo utrjeno in veljalo kot središče trgovske in obrtne kupčije. Vsled letalskih napadov na London je bilo po obvestilu angleških časopisov v času od 24. septembra do 1. oktobra ubitih 52 oseb, 257 ranjenih. — Angleži so se skušali maščevati s tem, da so poslali svoje letalce nad mesta Stuttgart, Frankfurt, Dortmund, Tübingen, Rastatt, Baden-Baden, Koblenz, Trier, Metz i. dr. Zmetali so čez 8000 kg razstrelinskih snovi. — Italijani tudi skušajo oprezati iz višine po naših krajih. Oni teden so našli blizu Maribora razbito italijansko letalo s tremi propelerji. Posadko so nato ujeli. Sovražni letalci spuščajo puščice s strupenimi in zažigalnimi plini. Pozor!

Italijanski Caproni, ki je padel 3. oktobra ponoči goreč na gozd ob Dravi pri Mariboru, se je unel, ker je zmanjkalo vode za hlajenje motorjev. Po gozdu so ležali razni razstreljni aparati. Letalce (2 častnika in 1 podčastnika) so prijeli v Lipnici.

Strašen udarec za Angleže. Francosko mesto Dunkerk (Dünkirchen) je razrušeno. To boli predvsem Angleže, ker so imeli ondí velikanske zaloge. Prve bombe nemških letalcev so zadele v zaloge bencina, vsled česar so bile razdejane cele ulice in ceste. Požar se je silno naglo širil. Ogenj je uničil velikanske zaloge angleško flandrske armade. Zgradbe v pristanišču so popolnoma uničene, ladjedelnice razdrte, livarne pokončane. Vojaška skladišča z velikimi zalogami orožja, streljiva in vojnega blaga so v grobljah.

Ladja potopljena. V torek, dne 2. oktobra, je bila s torpedom zavrtana velika, 14.000tonska angleška oklopna križarka »Drake«. Imela je 33 topov in 900 mož posadke. Potopila se je na severni obali Irske.

Razne novice.

Cesarjev dar. Za pogorelce v Podgorici je daroval naš cesar 2000 K.

Pri slovenskem ministru je nastavljen kot prezidijski tajnik g. Rudolf pl. Andrej-

ka, ki je svojčas služboval pri politični upravi na Kranjskem.

Znamke zamenjati! Poštna uprava naznanja, da so poštné znamke, ki so bile izdane jeseni lanskega leta, in sicer po 15, 20, 25 in 30 vin, ter dopisnice in zaplepke, ki se na njih nahaja slika rajnega cesarja, veljavne samo do 31. oktobra 1917. Izmenjati jih bo mogoče samo v mesecu novembru, pozneje ne več.

Davčni vijak. Finančni minister bo državnemu zboru predložil celo vrsto novih davčnih načrtov, med njimi tudi davek na dedščine, ki bi baje vrgel državi na leto 200 do 300 milijonov kron.

Ena marka velja 1 K 55 vin, tako naznanja c. kr. finančno ravnateljstvo ter pripominja, da do preklica sprejemajo nemški denar (bankovce, kovani denar in blagajniška nakazila) vse javne blagajne.

Večine ne izrabijo. Naša avstrijska državna zbornica šteje točasno 475 poslancev; slovanske stranke imajo 236 zastopnikov, nemške 215; ostali poslanci so Italijani in Romuni.

Dalmacija izsušena. Že od maja niso imeli po nekaterih krajih Dalmacije nič dežja. Take suše že ni bilo od leta 1835.

Še ne bo krompirja. Dunajski listi pišejo, da je zadnji čas došlo na Dunaj okrog 100 vagonov pokvarjenega krompirja, ki so ga morali zavreči, le mal del so ga mogli porabiti za industrijske namene.

Zopet eden. V Segedinu na Ogrskem bodo sodili te dni židovskega dobavitelja za vojsko Samuela Morgenduft, ki je opeharil vojaško upravo za poldrugi milijon kron. Kazenske razprave proti takim tičkom, ki so povrh še oproščeni vojaščine, so na Ogrskem na dnevnem redu.

Pivopivci so dobili nekoliko tolažbe, ko se razglaš, da bodo avstrijske pivovarne zvarile iz letošnjega ječmena 3.600.000 hl piva. V ta namen so dobile eno osminsko onega žita, ki ga prevro za plivo v rednih razmerah. Na vsako osebo bo prišlo 44 litrov. Ker je pa več kot polovica prebivalstva, ki te pijače sploh ne uživa, bo za prave pivopivce torej še dosti dobro preskrbljeno. Po naši sodbi pa bi bilo le bolje, če bi se dotični ječmen porabil za moko ali pa popražil za kavo.

Nafta gori v Baku. Na južnovzhodnem delu Transkavkazije je 1710 petrolejnih vrceev, iz katerih dobe na leto skoraj 10 milijonov ton petroleja. Listi poročajo, da se je pretekli teden vsled električnega stika vnela nafta in da je gori več milijonov pudov. Škoda bo velikanska, osobito v sedanjem času, ko se tega blaga sila potrebuje.

Tajfun. Strašen vihar je divjal na japonski obali okrog Tokio dne 1. oktobra. Ranjenih in ubitih je na stotine, ljudi brez strehe pa na stotisoče. Tajfun je besnel štiri ure in pokončal 1346 hiš, čez 2000 pa poškodoval.

Dopisi.

Iz Knežaka. Dne 18. septembra je začelo goretí pri trgovcu Škravanu na Baču. Unel se je v skladišču petrolej, zato se je ogenj hitro širil. V skladišču je bilo nakupljenih veliko živil: moka,

olja, riža, kave i. dr. Zgorelo je skoraj vse, nekaj so pa ljudje odnesli. Če bi ne bili prišli vojaki, bi bila škoda veliko večja. Ljudje so se čudili, zakaj se skrivajo živila v toliki množini, ko ljudstvo strada. Električni v hiši, v skladišču pa množico petroleja Sicer pa: Ali ni bil tu prst božji? Ples na ples — in v teh žalostnih časih!

Na Zaplazu bodo presvetili knezoškof prihodnje nedelje, dne 14. oktobra, posvetili cerkev. Nekaj posebnega je novi veliki oltar. Načrt je vzet po tabernaklju starega oltarja. Zasnoval ga je po nasvetu g. župnika Franceta Avseca rajni podobar Pavlin iz Radovljice, ki je pa že avgusta l. 1914. padel junaške smrti v Galiciji. Kamenita dela je za njim nadaljeval kamnosek Alojzij Vodnik, lesena dela pa podobarja Götzl & Lebar v Ljubljani. Pod velikim baldahinom, ki sloni na šestih stebrih, je podoba nebeske Kraljice na oblakih; obdana je od angelov, v naročju drži božje Dete, v desnici žezlo. Tabernakelj je iz belega marmorja. Vratca zanj je izdelal pasar J. Kregar iz alpe. Vse delo se je prav posrečilo in splošno ugaja.

Ajdovec. Na Podlipi pri Ajdovcu so otroci na paši pekli gobe in jih jedli, meneči, da so prave. Ponoči so zboleli in v dveh dneh so imeli pri Lukeževih dva mrljca, pri Korenovih dva. Zdravniška pomoč je bila brezuspešna. Pokopani so bili obenem vsi štirje šolarji, trije dečki, ena deklica. Bog naj tolaži žalostne starše!

Gospodarske stvari.

Gospodarski in tržni pregled.

Vlada je izdala poročilo, kako je gospodarila med vojsko s sladkorjem. Pred vojsko smo le iz Avstrije prodali na leto po 7 milijonov stotov sladkorja. Zdaj ga nam samim precej primanjkuje. Že marca l. 1915 je porabilo vojaštvo 800.000 stotov sladkorja za krmo, 600.000 stotov se je dalo sladkorja v istem času kmetov za krmo. Veliko sladkorja smo dali tovarnam za pivo, špirit in drože. Ko so se vsa živila podražila, so začeli ljudje bolj sladkor rabiti, ki je imel vedno precej stalno ceno. V miru se je porabilo pri nas na mesec 436.000 stotov sladkorja, na vsako osebo okoli 1'4 kg. L. 1914/15 so ga použili na mesec 525 tisoč stotov. Julija in avgusta 1915 smo ga porabili na mesec 800.000 stotov, na osebo 2'6 kg, torej skoro še enkrat toliko, kot v miru. 1. oktobra 1915 smo imeli vendar še stare zaloge 2,300.000 stotov, še enkrat toliko, kot leto popred. Poznalo se je, da nismo sladkorja veliko na tuje prodali.

Na Nemškem so začeli priporočati, naj se manj pese prideluje, toda več žita seje. Tega so se tudi pri nas naglo oprijeli. Navadno so pri nas s peso obdelali na leto 237.000 ha. L. 1915/16 pa le 176 tisoč ha. Mesto 63 milijonov stotov pese je bilo le 48 milijonov stotov, ki so iz nje napravili 7'37 milj. stotov sladkorja, mesto 11½ milj. stotov kakor ga je bilo navadno. Treba je bilo vpeljati sladkorne karte, kar pa ni zmanjšalo porabe sladkorja. Omejili so porabo sladkorja za pivo, varčevali tudi drugod; vendar smo ga v tem času več porabili, kot pa pridelali. Spomladi l. 1916 smo dosegli, da se je 3—4% več pese posadilo, toda pridelka ni bilo več, ker se je preslabo gnojilo. Sladkorna pesa mora namreč izmed vseh rastlin imeti najmočnejše gnojenje. Jesni 1916 je bilo v zalogi še 1 milijon stotov sladkorja, napravilo se je novega 7'37 milijonov stotov, torej je bila skupna zaloga 8'37 milijonov stotov.

Od te množine porabi armada 1'9 milijona stotov ali za hrano ali za konzerve. Precej ga porabijo v vojaških tovarnah, ne malo še zdaj za krmo. 120.000 stotov so določili za izdelavo drož, 120.000 stotov za krmo konj po mestih, precej za Ogrsko. Skupno bi se ga doma porabilo 775 milj. stotov. Ostanek 600.000 stotov ali 6000 vagonov naj bi bil za izvoz v tuje države. Dajati smo morali sladkor na Turško in Bolgarsko, kjer ga nimajo; potem na Poljsko, Srbsko, v Albanijo in v Črnogoro, precej tudi v Švico za zameno za druge reči. Dozdaj smo izpeljali na tuje le 300.000 stotov. Saharina smo prodali letos 747 vagonov.

Letošnje pomlad so zopet za 3% manj sladkorne pese posejali. Pričakovati smemo kvečjemu 40 milijonov stotov pese; iz nje se bo napravilo okoli 6½ milj. stotov sladkorja. (V tem oziru poročilo ne bo preveč natančno; ker je bilo sušno leto, bo gotovo precej manj pridelka, toda pesa bo imela zaradi izredno lepega, solnčnega vremena več sladkorja v sebi.) Po vladnih podatkih upajo napraviti 6½ milj. stotov sladkorja, rabimo ga pa 8 milijonov. Ker zaloge ni, bo treba karto skrócićti. Posebno huđega se pa ri bati, ker je še vendar veliko sladkorja. Več sladkorja bo tudi letos še vedno na razpolago, kakor smo ga v miru použili.

Zdaj smo izvedeli, da nas je letos edino Romunska rešila lakote. Od decembra 1916 do septembra 1917 so izvozili od tam 100.000 vagonov žita. Od tega je šlo 57.500 vagonov v Avstro-Ogrsko in 42.500 vagonov na Nemško. Tudi za letos se nam ni bati posebne lakote. Ne bomo imeli hrane ravno preveč, izhajalo se bo pa.

V hujši zadregi so naši nasprotniki. Najhuje prede Lahom. Letina je bila slaba, doma imajo vse delavce, ki so popred po tujih deželah služili kruh, dovoz je pa vedno težji, ker manjka žita v Ameriki in je ladjinega prostora vedno manj. Pravijo, da bi morali dobiti 20—30 milijonov stotov žita iz tujine, pa še polovice ne bodo dobili.

Amerikanci pravijo, da bodo drugo leto še enkrat toliko pšenice pridelali, kakor letos. To je navadna ameriška bahavost. Saj že zdaj manjka delavcev. Tujih priseljencev ni več, na milijone moških mora zdaj delati v tovarnah za orožje, veliko so jih k vojakom pritegnili, kje bodo pa ljudi dobili? Dober delavec zasluži tam na dan do 40 K. Mogoče je, da bodo več pšenice nasejali, toda potem bo drugih pridelkov manj. Kakor znano — da ravno pšenica malo redilnih snovi. Prav slabo kaže tudi Angležem in Francozom. Vsa znamenja kažejo, da bo kmalu velika svetovna lakota, pri kateri se bo nam morebiti še najboljše godilo.

Veliko pomankanje se že kaže v Švici. Tam dobiva 630.000 ljudi ali 15% vsega prebivalstva mleko, kruh in moko po nižjih cenah, za kar prispeva država precej milijonov. Na Angleškem, Skandinaviji in v Švici hočejo z vso silo pomnožiti pridelovanje žita, da bi bili od tujih držav manj odvisni.

— Zvišanje cen za seno in slamo. Z ministrsko odredbo z dne 27. septembra

1917, d. 3, št. 390, se je zvišala cena sena za 6 K pri 100 kg, tedaj od 17 K na 23 K in velja ta cena tudi za nazaj do všteteja 16. junija 1917. Kar se je torej v tem času sena oddalo po 17 K ali po nižji ceni, in sicer z vednostjo in potom »Deželne mesta za krmila«, se mora na zahtevo opravičencem doplačati in mora »Deželno mesto za krmila« to razliko poravnati. — Ravno to velja tudi glede slame, pri kateri se je cena povzdignila pri 100 kg za 1 do 3 K, in sicer pri škopni slami od 10 K na 13 K, pri navadni slami od 8 K na 11 K in pri koruzni slami od 6 K na 7 K. Zaradi doplačil se morajo dobavitelji potom svojih občin obračati na »Deželno mesto za krmila« v Ljubljani, ki bo iztirjalo pristojne zneske in poslalo občinam v izplačilo. — Terjatve za seno in slamo (oddano vojaštvu), je ločiti od terjatve za seno in slamo, ki se je oddalo civilnim kupcem.

— **Plačevanje sena.** Deželno mesto za krmila, oddelek za seno in slamo, še sedaj ni moglo poravnati občinam vsega sena, ki se je oddalo vojaštvu, in sicer zaradi tega ne, ker zadržuje vojaška uprava izplačevanje. Kakor hitro bo vojaška uprava plačala dolžne zneske, jih bo Deželno mesto takoj nakazalo občinam. Pri tem moramo občine oziroma županstva opozoriti na to, da ne oddajajo nobenega sena brez vojaških nakaznic in da dobljene izkaznice nemudoma odpošljejo Deželnemu mestu za krmila, oddelek za seno in slamo; ne pa operacijski blagajni v Ljubljani. Ravno tako naj občine točno tistega dne odpošljejo tiskana naznanila o oddani krmi, katerega dne so krmo oddale. Te tiskovine je Deželno mesto za krmila razposlalo na vsa županstva. Na naznanilih je tudi navesti, kateremu vojaškemu oddelku oziroma kateri civilni stranki in v katero občino se je seno oziroma slama oddala. Naj se županstva točno ravnajo po predpisih, ki so dodana na teh tiskanih naznanilih, ker bi se sicer na pritožbe, da je občina z vojaškimi dobavami preveč prizadeta, na nobenem pristojnem mestu ne mogli ozirati.

Sladkor se podraži s 1. novembrom za 30 v. pri kilogramu; na osebo tudi ne pride več polni delež, marveč samo po ¾ kg — na mesec.

Čevlji za revnejše sloje. V promet pride, kakor čujemo, okrog en milijon parov čevljev za revnejše sloje. Usnje je dala vojna uprava, delo izvrši čevljarska gospodarska zveza. En par bo stal 40—50 K. Izdale se bodo izkaznice pri deželnih mestih, da bodo prišli čevlji res le v last takih oseb, ki neobhodno potrebujejo usnjate čevlje.

Iste tožbe kot lani. Minuli teden je prispelo v Maribor 10.000 kg krompirja — ki je bil ves nagnit. — V Budimpešti so zasledili v skladiščih 50 vagonov pokvarjene slanine. Spekulantl bodo to robo porabili za — milo.

Naredba o prodaji in kupovanju blaga in obleke. Od 25. septembra dalje je prepovedano prodajati (brez prejemnic): a) vsakovrstno blago za napravu obleke in perila; b) narejene obleke, perilo vse vrst, spodnjo obleko; robce in nogavice; c) staro in porabno obleko. — Konsumentl

(kupovalcu) se sme prodati blago oziroma obleka le, ako prinese prejemnico, in še takrat le toliko, kolikor je označeno na prejemnici.

Nadomestilo za riž. Iz izluščenege ovsa izdelujejo takozvani »ovseni riž« kot nadomestilo za riž. V Avstriji so od junija 1916 do letošnjega poletja porabili v ta namen 1120 vagonov ovsa. Kje bi se dobil ta riž — tega pa nihče ne pove!

Za naše gospodinje.

Jajca. Za čas, ko pute malo nesejo, skušajo skrbne gospodinje prihraniti večjo množino jajc, ki se pa včasih izpridijo in usmrade. Nekdo je svoj čas v »Domoljubu« svetoval, naj se vložje v suho sol; čujemo pa, da se ta način v par slučajih ni obnesel. Najboljša je, kakor se nam zatrjuje, takozvana »steklena voda« (kupi se v drožerijah, n. pr. pri Kancu v Ljubljani). Na 1 liter te vode se vzame 9 litrov navadne vode; v to tekočino se vložje jajca in shranijo na primerno hladno prostor. — Ako kakera gospodinja ve kaj boljšega, bi jo lepo prosili, da bi sporočila uredništvu.

Še enkrat buče. Z ozirom na dragnjo in še bolj na splošno pomanjkanje hrane je potrebno, da se kolikor mogoče v dobro obrne vse, kar se da porabiti. Tako pride tudi bučina sredina s pečkami vred do svoje veljave. Pečke se ločijo od mehkega mesa; to se potem bolj na kratko zreže, popari in pusti nekaj časa stati. Nato se na cedilo dobro odcedi, zalije z drugo vodo, osoli in dá kuhati, da je mekko. Potem se zopet stresa na cedilo, slednjič pa pripravi z jesihom in oljem za solato. — Ali pa: Drob buče se na kratko zreže, popari in pusti, da pol ure pokrit stoji; potem se dobro ožme. V prvi se na masti precej čebule blede zrumeni; vanjo se dene bučina snov. Osoli v začetku le malo, ker se zelo usuši. Vode ne prilivaj, dojeni le popra, drobno zrezanega petršilja in če hočeš, strok stanečnega česna. Tako se pokrito duši, dokler ni mehko in se vsa lastna voda ne posuši, ter se prične že pražiti. Ta zmes se dene k mesu. Seveda je treba večkrat premešati. Ravno na isti način se naredi ostali deli buče. Meso buče se zreže na kocke, vendar se pri dušenju zmehča, da je vse kakor zelo gosta kaša.

Konserviranje buče. Buče za zimo je treba istotako olupiti, zrezati na kocke, soliti, dobro popariti ter pustiti, da vsaj pol ure tako pokrite stoje. Nato se dobro stisnejo, denejo v kožo brez vode ter pustijo, da se pokrite duše toliko časa, da so precej mehke in da se njih lastna voda precej posuši. Če se premalo slane, se še dodane soli, a ne preveč. Nato se s tem napolnijo steklenice, najbolje take, ki se neprodušno zapro; samo s pergamentom zavezati, ni priporočati, ker se rado pokvari. Ko so steklenice dobro zaprte, jih daš še

v soparo kuhati. Kadar jih hočeš porabiti, se naredi tako, kakor je zgoraj povedano. V kozo deneš masti, porumeniš čebulo itd.

Tudi pečak nikar zavreči. Na deželi jih že od nekdaj dobro prodajajo, ker so dobre za olje, mali konsumenti, ki le par buč porabijo, se s tem ne pečajo. Lahko jih operejo in posuše; izluščene se potem z malo vode dobro stolčejo; nato priliješ še vode precediš skozi čist prt in pijača — bučino mleko je gotova. Porabiš jih tudi pri pekariji namesto mandljev.

Salezija.

Zvonarjeva hči.

(Povest. — Spisala E. Miller. — Priredil Fr. Steržaj.)

(Dalje.)

»Ta zna vse, tako prosto odgovarja,« so si šepetali drugi.

Mati je poslušala dečkov glas, ki jo je vabil in odbijal obenem; danes se ji je zdelo vse, kakor v zlih sanjah, iz katerih se mora enkrat zbuditi. Zdramilo jo je premikanje otrok, ki so tiščali proti oltarju. Vrsta za vrsto so poklekali na klečalnik pred pastorjem, ki jim je pokladal roko na glavo in jih blagoslavljal. Sedaj je prišel Mirko na vrsto. Z zanosom je zrl oče na sina. Mati pa si je zakrila oči z rokama, kakor bi hotela s tem zakriti vso svojo duševno bolečino. Slovesno so odmevale pastorjeve besede. Deček se je dvignil. Glasno in razločno mu je bral pastor svoj rek:

»Bodite pridni in edini v duhu po veri miru. Eno telo in en duh, kakor ste tudi poklicani po enem upanju vašega poklica. En Gospod, ena vera, en krst, en Bog in Oče nas vseh, ki je nad vami vsemi, po vas vseh in v vas vseh.«

Naposled se je slavnost končala. Nekako lahko je vzdihnila Rozika, ko je šla ob strani živahno govorečega dečka proti domu.

Prihodnjo nedeljo je prejel deček kruh in vino iz keliha.

Sin je šel z očetom k javni spovedi.

Ta dan je bil resnejši in modrejši.

In mati? — Vse prošnje užaljenega moža so bile zastojne.

»Ne, in ne! Ne grem, ne morem iti k vaši božji službi. Ne bi mogla gledati in bi morala jokati. Dovolj je, da sem bila v nedeljo zraven.«

Mlada hčerka je jokala. Oče je hodil temnega obraza okoli in sinko je kmalu odnehal s prošnjami, ko je zazrl resno žalostno materino obličje. »Saj je bila oni dan z menoj v cerkvi in to je glavno,« se je potolažil.

Rozika je ostala sama doma. Begala je semintja v kuhinjo, v klet, v sobo ter pripravljala južino. Z delom in trdom je skušala zatreti svoje notranjo, duševno bol.

»Ni mogoče več prenarediti; ne morete in ne žrtva ne pomagata več. Deček je zame in za našo vero izgubljen,« — ji je begalo po glavi. »Nobeno kesanje in žalost mi ne moreta vrniti dečkove duše — one duše, ki sem jo žrtvovala posvetni ljubezni do moža. Da bi ne bila nikdar videla moža, ki me je oropal vsega, kar sem imela svetega: otroško vero in zaupanje v Boga, veselo nrav in — zdravje.«

Srce se ji je krčilo in zapiralo onemelo, ki se mu je odkrito in otroško zaupalo pred leti pri oltarju, — pa ni imela toliko moči v sebi, da bi se temu ubranila. Govorila si je: »In kaj vlega mi je napravil? Saj me ni goljufal in sleparil. Z menoj je bil vedno odkrit in pošten, pa — vendar ga ne ljubim več, — začnem ga sovražiti, — ukradel mi je otroka — on je moj najhujši sovražnik.«

Prav nič se ni spomnila svaril rajne matere; postajala je vedno bolj neevoljna. Drugi pa, ko so prišli iz cerkve niso prav nič vedeli o njenih strašnih duševnih bojih. Prinašala je pripravljene jedi na mizo in sedla k slavnostnemu obedu. Opravljala je svoje vsakdanje delo, kakor prej od jutra do večera — a postajala je vedno redkobesednejša in trpka v svojem govorjenju.

Svakinja Anica si je večkrat stavila vprašanje:

»Kaj bo z Roziko?«

Z resno Marijo sta se večkrat pogovarjali o materi. Grozeča noviča je visela nad hišo od onega dne, odkar je postal sin — luteran.

21. Volitev.

Po glavah možkov Rudnikovih so ozile težke misli. Šlo je za izvolitev novega mestnega svetovalca in zvonarjevi so si hoteli priboriti en glas v mestnem svetu.

Že petnajst let se je razcvitalo njihovo skupno podjetje. Daleč naokoli so proslavili domače mesto s svojim delom. Nihče v mestu jim ni mogel kaj slabega očitati. Mesto ni imelo moža enakoslavnega imena. Častno mesto v posvetovalnici jim pristojta in na vsak način si je hočejo priboriti, če ga jim prostovoljno ne ponudijo.

Zvonarjeval je še vedno prejšnji župan, samo še mlačnejši in popustljivejši je postal zadnje čase. Trгоvec Burja si je vedno oblastnejše gladil svojo dolgo, sivkasto brado in podobar Luka se je še vedno potojeval za pravično katoliško stvar v občinskem svetu. Imeni »Rudnik — Dodona« sta se glasno imenovali po ulicah in gostilnah. Mojster in njegovi prijatelji so skrbeli za to. Vmes pa so vstajale kakor strahovi temne govornice o nagli učenikovi smrti.

Blagostanje, ki je pri Rudnikovih vsled pridnosti in podjetnosti naraščalo, je m. ž. zica neizmerno povišavala — in smatrala za pokrivico pridobljeno imetje.

Enake govornice so se širile v zadnjem popoldnevu, ko sta šla z rajnim učenikom čez mestni trg. Nekdo je naglas in predrzo pripovedoval: »V modrem zveščeku je nosil Prašnikar k staremu Rudniku svoje račune, in ta mu jih je ukradel. Kržica leži pri vsakem novem vlivanju od-

prta v livarni. Pomočnik in učenec sta jo videla. Starega Prašnikarja je samo zato zadela na »mrliški poti« kap, ker ni mogel dobiti pogrešanega zvezka. Stari Rudnik se lahko okorišča s tem, kar je oni ustvaril in se še zraven baha, da je način vli-vanja učencikov. Lahko mu je dal postaviti spominski kamen, kakor ga nima izlepa kdo naokoli. In prav lahko se sedaj smeje v pest. Nobeden izmed njih ne sme dobiti častnega mesta v našem občinskem svetu.»

Drugi so zopet sikali:

»Zastrupljenega vina mu je dal, da je lahko prišel do zvezka. Učenik je nosil vse svoje zaklade s seboj; njegova stara postrežnica je zatrjevala še na smrtni postelji: Ne bi šla »rada z Rudnikovo vestjo na oni svet.« (Dalje.)

Trgatev.

Prišel dobrotni je sveti Mihel
z njim pa bogata jesen spet v dežel,
črček v trgatev nás vabi vesel,
sladko nam grozdje v goricah mehča.

Polno je trsje — in grozdje kot med,
vendar veselja poprejšnjih ni let;
tiha je družba poskočnih deklet,
očka ni zlahtni sad ne razvedri.

Fantov ni, fantov ni naših mladih;
tretjič že letos berémo brez njih,
njim velja srčni premnogi naš vzdih,
mislí po bojnih jih poljih iščo...

Pride pa Mártn, svetnik naš premil,
sladko bo vince po hramih krstil;
sveti bo Božič nam mir povrnil,
fantje pa pridejo z letom novim.

Prišel predpust bo — veselje v očeh,
ženini na okrašenih vozeh;
vince žarilo se bo nam v gostéh,
na ženitnini veseli, glasni.

Prišel s sladko mi kapljico sod,
— to bode sreče in radosti god!
ti se iskrila boš s polnih posod,
grela potrta in tužna srca.

— Pridi že skoraj presrečni ta čas,
pridite, pridite fantje po nas,
da razvedri se nam solzni obraz,
solz in krvi saj je teklo dovolj!

Vide.

Slike in črtice z bojišč.

Naravnost povedano.

Naš prijatelj Anton Zore, ki se odpravljá sedaj na ital. bojišče, je bival dalj časa na Moravskem. Zadnje pismo je došlo iz kraja Zabreh. Glasi se:

Na Moravskem vse pozneje zori kot pri nás na Dolenjskem. Sedaj so jutra že zelo mrzla. Ker imajo tukaj večkrat za silo zmernega dežja, zlasti krompir prav dobro obrodi. Tudi letos ga je obilo, a vendar ga begunci, ki jih je tukaj dosti, plačujejo po 30—40 vin. en kg. Zemlja je kakor prah, se vsa

razleze kadar orjejo. Brane imajo lahke, železne; kar po tri take fino narejene skupaj vlečejo. Brane nič za seboj ne vlečejo, ne prsti ne ruševja. Plug je dvostranski. Krajev ne delajo, marveč kar venomer gori in dolí orjejo.

Krompir kopljejo še le potem, ko so krompirjevko, ki jo spravijo na kupe, poželi. Spodnji del krompirjevine populijo in zložo na posebne kupe. Nato še le kopljejo debeli krompir z majhnimi kopačicami. Tako je tudi prav. Krompir ni razsekan, ampak pride neranjen iz zemlje. Poberejo ga koj v vreče in odpeljejo z vozički na dom.

Še četrť tega leta imamo. Kakšna bo ta četrťinka? Huda, kakor vsako leto. Hvala Bogu. Prve tri četrťine sem vesel, zadovoljen, v bogoljubnosti preživel. Kakšno češpljo, jabolko ali hruško sem pač ukradel tega ne bom tajil, a drugače sem se pošono držal. Prečital sem 8. št. »Bogoljuba«, 7. št. »Zlate

— Sv. Karp, uč. in prijatelj sv. apostola Pavla.

Nedelja 14. oktobra: Sv. Kalist, papež, muč. († 233.) — Sv. Domicijan.

Ponedeljek, 15. oktobra: Sv. Teozija, dev. († 1582.) — Sv. Avrelija, muč.

Torek, 16. oktobra: Sv. Gal, opat. († 646.) — Sv. Maksima, dev.

Sreda, 17. oktobra: Sv. Hedvika (Jadviga), deželna varihinja v Šleziji. — Sv. Viktor, šk. — Bl. Marija Alakok.

Četrtek, 18. oktobra: Sv. Luka, evang., zavetnik slikarjev. — Sv. Trifonija, vdova.

Solnce vzhaja ob 6. u. 19 m., — zahaja ob 5. u. 12 m.

Luna: 16. oktobra ob 3. u. 41 m. zjutraj mlaj.

Kako se angleška vlada miru boji.

dobe«, »Dol. Nov.« in nekaj števil »Domoljuba«. — Domoljuba imam rad, ker dosti ne taji, vse na dan prinese. Ob vsaki priliki, pri odmoru, na vežballišču — čitanje in pisanje. V glavi nič ne ostane, ker vojni duhovi vse preženo. Z Bogom! (Priložene so skoraj vsakemu pismu 4-peresne deteljice; v naslednjem kar tri skupaj. Op. uredn.)

Tedenska pratika.

Petek, 12. oktobra: Sv. Maksimilijan, šk. in muč. v Celju na Štajerskem. († 308.) — Sv. Serafin. — Sv. Pelagija.

Sobota, 13. oktobra: Sv. Koloman, muč. — Sv. Edvard, angleški kralj.

Bl. Marjeta Alacoque (Alakok).
(† 1690.)

Marjeta Marija Alakok je bila rojena l. 1647. na Burgundskem. Nekaj posebnega je bilo pri njej, da je čutila že kot mala deklica poseben stud, kadar je slišala besedo »greh«. V 12. letu je porabila vsak dan po več ur za molitev. Od hrane je vse najboljše razdelila revežem. L. 1671. je bila sprejeta v samostan Paray-le-Monial. Bog jo je izvolil kot orodje, ki naj se po njem razširi in utrdi češčenje presv. Srca Jezusovega. Njene sestre so jo obsojale, da pretirava, zaradi tega ji je bilo marsikaj trpkega prestatí. Ponižna devica je pa bila oblagodarjena s tem, da ji je božji Zveličar v posebni prikazni razodel neizmerno zaklade svojega božjega Srca.

Po dolgem trpljenju in junaškem

prenašanju vseli neprilik so jo vse sestre jele čislati in spoštovati. Marjeta je postala voditeljica novink in svetovalka ter dosegla, da se je ves samostan odlikoval v češčenju božjega Srca Jezusovega.

Besede, ki jih je Marjeti v osmini praznika presv. Reš. Telesa, ko je klečala pred tabernakljem, božji Zveličar govoril, so znane. Rekel je: »Glej to srce, ki je ljudi tako ljubilo! Nič ni opustilo, marveč se je povsem použilo in žrtvovalo, da jim dokaže svojo ljubezen... Oznani ljudem, in vsemu svetu: da ne bom svoji milosti in darovom postavil nobene meje za vse tiste, ki v mojem srcu iščejo pomoči.«

Pri tem je videla Marjeta, da je bil tabernakelj kakor bi žarel, v sredi je pa bilo Srce Jezusovo, obdano z ognjem, na vrhu križek, okrog trnjeva krona, in ob strani rana. — Jezus je Marjeti obenem naročil, kako in kdaj se naj časti njegovo božje Srce.

Rekvizicija krompirja.

Nalogi za oddajo krompirja so v več krajih že izdani. Pritožbe, ki prihajajo, potrjujejo pravilnost opozoritve podpisane na merodajnem mestu, da ugotovitev s krompirjem posajene površine ni zanesljiva. Mnogi kmetovalci dobe v oddajnem nalogu navedeno večjo izméro s krompirjem posajene ploskve, kakor so jo v resnici obsadili. Ta razlika je nastala zlasti vsled tega, da so dotične komisije (za določitev s krompirjem posajenega prostora) ugotovile parcelo, na kateri je rasel krompir, iz posestne pole, ne da bi se nadalje brigale za to, da se na večjih parcelah običajno poskrbi za več vrst pridelkov. Na enem delu je n. pr. krompir, na drugem pšenica, na tretjem ječmen. Komisija je kratkoma ugotovila, da je parcela v vsem obsegu, kakor je razviden iz posestne pole, s krompirjem posajena.

V nalogih za oddajo krompirja je tudi število članov hišnega gospodarstva, ki mora zanje ostati po 150 kg krompirja, premnogokrat premajhno.

Ker je označena s krompirjem posajena ploskev prevelika in navedeno število članov hišnega gospodarstva premajhno, je oddajna količina krompirja tako velika, da ga nekaterim kmetovalcem prav nič ne bo ostalo.

Prizadeti kmetovalci se radi tega opozarjajo, da v lastnem interesu naloge za oddajo krompirja natančno pregledajo in, če ugotove glede izmere s krompirjem posajene ploskve ali števila članov hišnega gospodarstva pomoto, takoj zahtevajo popravilo pri županstvu, oziroma pri okrajnem glavarstvu.

Kdo spada k članom hišnega gospodarstva in koliko krompirja mora vsakemu kmetovalcu ostati, se je že **zadnjič navedlo.**

Krivicca se ne sme nikomur goditi. Razmerje med državljeni in državo mora sloneti na poštenosti. Kmetovalci kot dobri državljeni naj izvršujejo pošteno oddajno dolžnost; nasprotno mora država krivicco, ki so jo njeni organi, četudi nevedoma povzročili, popraviti.

Deželni svetnik dr. Josip Dermastia.

* * *

Od c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko smo prejeli naslednje opozorilo:

Po določilu Urada za prehrano ljudstva, ina skoraj ves na Kranjskem pridelani krompir postati za porabo v deželi sami; vojaštvo ga nima nič dobiti, ker ga dobi dovolj iz dežel iz zaledja. Ker pa vojaštvo soške armade nima krompirja že od decembra lanskega leta, in sploh nima nikake prave izpremembe v hrani, krompirja pa za armado v zadostni množini zaradi težkoč dovažanja ni mogoče takoj dobiti iz zaledja, zato je zaenkrat odrejeno, da morajo kmetovalci iz okrajnih glavarstev Kamnik, Kočevje, Krško in Novomesto takoj oddati 400 vagonov krompirja za soško armado, ter je poveljništvo te armade naprosilo c. kr. kmetijsko družbo kranjsko, da ona na kmetovalce z vso silo vpliva, to naročeno dolžnost brez odloga izvršiti. Ta krompir se bo svoječasno nadomestil s tistim, ki pride iz zaledja za vojaštvo. Kmetovalci niso torej nič oškodovani, če sedaj krompir takoj vojaštvu oddajo, ker bo oddana množina šla na račun tistega krompirja, ki ga bodo morali kmetovalci oddati za ono prebivalstvo v deželi, ki krompirja ne prideluje.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Iveri.

Čim manj pričakujemo, tem srečnejši smo; čim manj želja ima srce, tem bliže je nebu.

Tvoj križ je lestvica v nebo. Božja previdnost ti jo je odbrala in natančno odmerila: Ako bi bila krajši, manjši, bi ne segala do neba.

Ne smemo le boljnih časov pričakovati, marveč moramo pomagati, da pridejo.

Trpljenje ustvarja značaje. Človek je toliko vreden, kolikor je trpel.

Domovina plakaj!

Skoraj verjeti nismo mogli, ko smo ob sklepu lista izvedeli, da poslanca dr. Kreka ni več. Izdihnil je dne 8. oktobra zvečer v šentjanskem župnišču na Dolenjskem, kjer je nekoliko boleden, hotel okrevati in se odpočiti. Čez dan še dokaj dobre volje, ga je našel g. župnik ob devetih zvečer mrtvega na divanu.

Ko slovenski domovini, ki jo je pokojni ljudski zastopnik in organizator ljubil z najkrepkejšim dejanjem in neumorno delavnostjo, ki je zanjo zastavljal vse svoje duševne ter telesne sile in moči, vso jakost ostrega peresa, odločnost in kremenitost besede... ko torej tej že tako prizadeti domovini naznanjamo to žalno poročilo, prosimo v prvi vrsti vse tiste, ki jim je pokojni v svoji dobrosrčnosti, darežljivosti in ljudomilju izkazal katerokoli uslugo, dobroto ali naklonjenost — in takih je na tisoče —, naj se blagega pokojnika spominjajo v goreči molitvi. Pravzaprav pa ta obveznost zadene vse slovensko ljudstvo, saj je bil pokojni dr. Krek mož iz naroda, pa je tudi vse svoje življenje posvetil — v pravem pomenu besede — narodu.

»Domoljub« je pa še celo dolžan, da se pokojnega Kreka spominja z največjo hvaležnostjo.

Zadnjih deset let — izvzemši neka mesecev — je pisal največ za »Domoljuba«. Ni ga bilo perečega ljudskega vprašanja, ki bi ga pokojni dr. Krek ne bil obdelal v našem listu na uvodnem mestu. Pisal je kot prijatelj našega kmečkega prebivalstva, svetoval, bodril, navduševal. »Domoljubovi« članki so budili naše ljudi za resno in uspešno delo v vseh ozirih. Njegova duhovitost, bogato znanje in neustrašena odločnost je pridobivala bralce tudi med našimi nasprotniki.

Danes je ta veliki mož med mrtvimi. Nedavno so mu prijatelji o 50letnici poklonili celo knjigo, ki v nji slave njegove številne zasluge. »Domoljub« v kratkih vrsticah teh zaslug ne more očrtati, zato bo imel še priliko. Rečemo samo: Ljudstvo slovensko je izgubilo moža, ki ga po zmožnosti, delavnosti, srcu malokdo presega. Zato pa — plakaj slovensko ljudstvo, saj si izgubilo zastopnika, ki ti je dal svoje srce in svoj razum, svojo besedo, svoje življenje, dal vse!

To in ono.

Posebnež. Na Dunaju je umrl nedavno čuđak, ki je v njegovem življenju številka 31 imela prav posebno vlogo. Rojen je bil 31. julija; 31 let je služil kot knjigovodja pri neki graščini na Češkem. Nato je živel še 31 let do smrti na Dunaju.

Mož je imel veliko obleke, pa se je trdovratno držal številke 31. Hlač je imel 31, prav toliko telovnikov, suknjicev, površnikov, zimskih sukenj. Prav tako je hotel biti posestnik 31 parov čevljev in tudi toliko mehkih večernih obuvaj. Da bi se to število dosledno uveljavilo v njegovem življenju, je stopil v pokoj 31. vinotoka; 31. v mesecu se je preselil na Dunaj. V svoji oporoki je volil po nekoliko podpore 31 njemu znanim revežem. 31. julija je imel svoj rojstni dan in svoj god. Da bi pa tudi smrt prišla ponj 31. — to mu pa ni bilo pri-sojeno.

Zakonski stan. Sloveči Abraham a Santa Clara se ni nič kaj posebno priporočljivo izrazil o zakonskem stanu. Zabil je n. pr. takele »slavospeve« o njem: »Zakonski stan je vrt, ki na njem nanešto cvetic rastejo koprive; — sje orehovo drevo, ki na njem vise skrbia; sje mesto, ki se imenuje »Veliko Trnje«; sje bolnišnica za neozdravljive bolezni, n. pr. za ljulcosumnost, vladoželjnost, svoje-glavnost; sje nebo, ki na njem ni videti nobene zvezde; sje lov, na katerem ujameš lisic; sje procesija, ki pred njo gre zmerom križ; sje kapela sv. križa«. — To je senčna stran zakonskega stanu; brez dvoma bi se pa o njem dalo navesti prav toliko in morda še več pohvalnega.

Zmagovito orožje.

Mólek pač visi na steni,
zagotavlja nam uspeh;
zanj človeštvo se ne zmeni,
zakopano préveč v greh.

Stiska zdaj je res velika;
krogle švigajo navzkriž.
Kdo gorjé nam vse naslika?...
Up nam daje molkov križ.

Krogle spuščaj neprestano,
pa sovraže boš ugnal!
Z rožnim vencem boš udano
vse težave streti znal.

Kličí dedka, kličí deco
preden solnce zažari!
Stopi na domačo leco,
móli rožnevence tri!

Hitro delaj, zložno móli
rožnivenec še zvečer.
Pivo mesto si izvóli,
da boš prosil bolj za mir.

Če je kdaj potreba bila, —
taka kot sedaj — nikdar.
Če bi četa vsa molila,
pa prejela mir bi v dar.
Franc Gruden st.

Vprašanja in odgovori.

Z. K. — Kozje: V Ljubljani je društvo »Dobrodelnost« — Kolodvorska ulica — ki bo morda na uslugo tudi Vaši ponudbi in Vam bo bržkone kaj nasvetovalo.

L. K. — Krekovše: Srebro, ki se počrni, se da lepo očistiti s čebulo, ki se prereže. Z mokro stranjo se nekoliko drgne po srebrnini, ki se nato pusti nekaj časa namazana; nato se pa izbrše z mehko volneno krpo ali kožico. — Drug način: V toplo vodo se nareže benoškega mila (ne kakega dišečega, ki vsebuje žveplene snovi). V to milnico se polože stvari, ki jih hočemo očistiti. Čez četrt ure jih je treba z mehko ščetico osnažiti in izplakniti v mrzli vodi, skrbno izbrsati in osušiti.

A. R. — Torre, Istra. Znano nam je, da Vam je suša uničila vseh pridelek, a s Kranjske ne morete upati dovoza živil, ker je vse pod zaporo in treba dajati za vojaščino. Za aprovizacijo mora vendar skrbeti odatno c. kr. okrajno glavarstvo, oziroma namestništvo v Trstu.

LOTERIJSKE STEVILKE.

Trst, 3. oktobra: 10, 71, 64, 33, 17.
Dunaj, 6. oktobra: 54, 83, 30, 48, 65,

SKRIVALNICA.

Ob gorški bojni črti
dom svoj čuvajo otroci;
starčki z njimi blizu smrti
z rožnini vencem vsikdar v roci.
Koj za hribom pa topovi
smrt pošiljajo v sovraže.
Naši se za dom sinovi
tam tepó, da kmašu zmaga
mir donesla bi in srečo...
Bratec za sestro po vódo
šel k studencu ves je v strahu;
grom posluša in s posodo
sestro čaka. Kaj če Lahu
v pest je padla?... A nedaleč
v gozdu skrita tja v daljave
gleda bitko. Daleč ni več
zmage dan, dan naše slave.

Kontrolna blagajna

ki se ne rabi, je mrtev kapital. Do preklica jih jemljemo potom naku-pa nazaj. National-Registrier Kassen G. m. b. H. Dunaj, VII. Siebensterngasse 31.

Srbež lišaji, garje, pege

in druge kožne bolezni odstrani naglo in sigurno Paratol-domače mazilo. Ne maže, je popolnoma brez duha, torej se more rabiti tudi čez dan. Velik lonček K 3-50, dvojno-velik lonček K 6.—. Daje Paratol-posipalni prašek, ki varuje najbolj občutljivo kožo. 1 škatlja K 2-50.

Oboje se dobiva po povzetju ali predplačila pri tvrdki
Lekarja M. Kleina
Paratol-Werke, Budapest VII-10.
Rózsa ut. 21.

**Kupuje v Katoliški
Bukvarni!**

Za razvedrilo.

Obljubiti in storiti je préveč. Sodnik: »Vi ste pričeli obljubiti, da mu boste v jeseni dali sodček mošta, če vas ne bo naznanil. To je podkupovanje priče — —.« Zatoženec: »Obljubil sem bil, gospod sodnik, pa bi mu ga ne bil dal!«

Kako se izdere zob brez bolečin? »Z eno roko drži bolnika za glavo, da ne bo mogel vpiti, z drugo mu pa zob vun potegni.«

Točen odgovor. Tujec strežaju. »Torej gospoda barona ni doma. Kdaj pa navadno prihaja domov?« — Strežaj: »Ob navadnih dneh ni nič gotovega; — danes bo pa najbrž pozneje prišel kakor po navadi!«

Preklic.

Podpisana Marija Baša iz Jasena št. 24 (Zlo-selova) preklicujem, kar sem žaljivega govorila zoper Ivano Gril in Antonijo Cekada, obe iz Jasena, ter izjavljam, da ni govornjo iz slabe-hoga namena, ampak le iz nevednosti.

V Jasenu, dne 30. septembra 1917.

Marija Baša
vulgo »Zlo-selova Mica«.

Suho, dobro dozorelo seme solnčnih rož

kupi Mat. Dežman, Ljubljana, Kopitar-jeva ulica 6.

Št. 1907. Srebrni pristan v 5 zveznih bur-vah označiran K 3-50.

Cene brez povlička.

Izšel je

novi cenik

s koledarjem in vojnimi urami po najnižjih cenah. Tudi po poštni zariski. Na obliži obisk vladno 440 vabi

F. ČUDEN

Ljubljana, Prešernova ulica št. 1.

Neomajno vzdržati

je naše načelo, ako se hočemo zanesljivo držati resnice in pravilnosti našega stališča. Rabimo i nadalje »LYSOFORM«, ker smemo biti uverjeni, da nas vedno varuje pred vsakim okuženjem.

Samo pri meni

morete po visoki cení prodati lepe, čiste, dobro posušene

gobe

Kupim vsako množino. Da prihranim stroške in pota, jih prevzamem na željo tudi na domu prodajalca, ako mi naznanil svoj natančen naslov in pa množino posušenih gob. Obrnite se zaupno name. Nikomur ne bode žal.

FRANČIŠKA OPEKA, trgovka na Vrhniki.

Framydol je sredstvo za pomlajenje las, ki rdeča, svetle in sive lase in brade za trajno temno pobrva. I steklenica s poštno vred K 2-70.

Rydyol je rožnata voda, ki živo pordeči bleda lica. Učinek je čudovit. I steklenica s poštno vred K 2-45. Povzetje 85 vinarjev več. Naslov za naročila: **JAN GROLICH**, drožerija pri angelu, Brno 641, Morava.

Nabiralke ženskih las
opozarjam, da kupujem ženske lase od 1. oktobra naprej še po višji ceni kakor do sedaj. Pošljite uzorce las do 35 dkg. Izdelovalnica kit **J. Svetec**. **Rudolfovo**. **Glavni trg**.

KUPIM
bukovo oglje od enega vagona kg 10.000
bukova drva od 5 sežnjev (20 metrov) naprej.
Plačilo naprej ali povzetje. Presim ponudbe.
JAKOB TAUGER, trgovec z ogijem iz drvini, TRST.

Brinje

za kuhanje žganja oddaja v večjih in manjših množinah tvrdka 2353

Ivan Jelačin, Ljubljana, Emonska c. 2.

Čudovito šilo za šivanje le K 3'90

Naše čudovito ročno šilo za šivanje šiva tako naglo prešivne vbode kot šivalni stroj. — Največja iznajdba, s katero mora vsak sam krpiti in šivati usnje, raztrgane čevlje, konjsko ooremo, kožahovino, preproge, pogrinjala za vozove, šofore, ljubicevino, plašče za kolesa, vreče, platno in vsako drugo močno blago. Dobrota za roko in delce, kmete in vojake. Nujno potrebno za vsakogar. Trdna konstrukcija, zelo lahka vporaba. Jamstvo za porabnost. Mnogo pohvalnih pism. Cena komol. šila s sukancem, 4 različni šivankami in porušnim navodilom K 3.90, 3 kosti K 11.— 5 kosov K 18.— Pošilja po povzetju, (na bojišče proti pred plačilom.) 1552

M. Svoboda, Dunaj, III/2, Hiesgasse 13-404.

Suhe gobe (jurčke)

lepo sušene kakor tudi prazne vreče, brinjevo olje, lešnike in orehe

kupuje po najvišjih dnevnih cenah
M. Rant, Kranj

prva eksportna tvrdka deželnih in gozdnih pridelkov. 2092

Jaz Ana Csillag

s svojimi 185 cm dolgimi orjaškimi Lorelejskimi lasmi, ki sem jih dobila po 14 mesečni rabi sonade, ki sem jo znašla sama. To je edino sredstvo proti izpadanju las, za njih rast in negovanje, za ojačitev lasišča, pri moških kreepko pospešuje rast brade, in že po kratki dobi daje lasem in bradi naravni blesek in polnost, in jih varuje pred prezgodnjim osivljenjem do najvišje starosti.

Lonček po K 6.—, K 10.— in K 15.

Po pošti se pošilja vsak dan po vsem svetu s poštnimi povzetjem ali denar naprej iz tvornice, kamor je naslavljati vsa naročila.

Ana Csillag, Dunaj I, Kohlmarkt II.

Kranjska deželna podružnica

n. a. deželne življenjske in rentne nezgodne in jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II

sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, otroških dot, rentna in ljudska nezgodna in jamstvena zavarovanja.

Zavod zavod. Absolutna varnost. Nizke premije. Najugodnejši pogoji za vsa zavarovanja.

Stanje zavarovanega kapitala K 175.000.000—
Stanje garancijskih fondov K 55.000.000—

Zavod temelji na vzajemnosti. — Prospekti zastoj in poštnine prosto. Sposobni zastopniki so sprejemajo pod najugodnejšimi pogoji. 1837

Sijajno bodočnost

maio turške in nove srečke avstrijskega Rdečega križa vsled njihove vedno zvišujoče se cenurne vrednosti! Vsaka srečka zadene! Glavna dobitka znašata čez

1.000.000 kron!

Nalaganje polnopravno z igralnim načrtom razpošilja brezplačno: S. Ecklovno zastopstvo 12, Ljubljana.

Avtomatična past

za podgane K 5-80, za miši K 4-00, love brez nadzorstva do 40 živali v eni noči, ne zapuste nikake sledi in se same zopet

nastavijo. Past za ščurke „Rapid“ vjame na tisoče ščurkov v eni noči, po K 5-70. Past za muhe „Nova“ komad K 2-80. Povsod najboljši uspehi. Mnogo zahvalnic. Pošilja se po povzetju ali proti predplačilu. Poštaina 80 v. Izvoz, tvrd, Tintner, Dunaj III., Neulingg. 26-L.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrirvana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta štev. 6, za frančiškansko cerkvijo sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

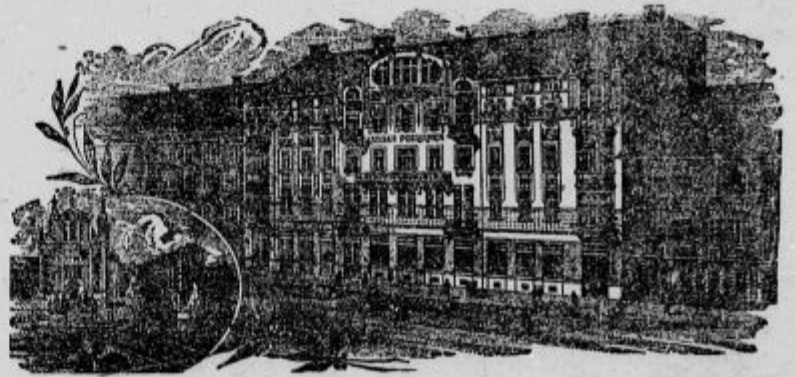
Vloge v „Ljudski posojilnici“ so popolnoma varno naložene, ker posojilnica daje denar na varna posestva na deželi in v mestih.

4 1/4 %

Rezervni zakladi znašajo okroglo en milijon kron. — Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1916 okroglo 26 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje zavod sam za svoje vložnike, tako da dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krome 25 vinarjev na leto.

„Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštna položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez nje na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se eskomptujejo najboljše.

Vojna zapeljiva ura

natanko regul. in redpa Nikol ali jeklo K 18 - 18 - 20 - s radij. svetiln. kazal K 18 - 20 - 24 - v sreb. okr. K 18 - 24 - 28 - s rad. svet. kas. K 20 - 24 - sreb. zap. ura na elast. K 20 - 28 - 40 - 14 k. zlata zapeljiva ura na elast. K 100 - , 120 - , 140 - . Sletno pisмено dovoljena ali denar nazaj

Jamstvo. Pošilja po povzetju. Nikak rizično! Zamena Prva tovarna ur JAN KONRAD e. in kr. dvorni zračnik Brax št 1565 (Češko) Na željo se vsakomur zastoj pošlje moj glavni cenik,

Zastoj dobi vsak na željo

mo glavni katalog ur, zrobrnne, zlatine, podoben predm. Vinične in viče. Dobro har. po K 14, 20, 25, 26, 28, 30, 30, 2 vrstne harmoniko po K 70, 80, 100, 120; 3 vrstne harmonike po K 150, 200, 240, 280. Zamena dovoljna ali denar nazaj. Pošiljat. po povzetju ali preplačilo. Razposiljalnica

JAN KONRAD, e. in kr. dvor. zračnik Brax št. 1565, Češka.

Kuverte s firmo, pisma, račune itd.

izvršuje natančno po naročilu
Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Suhe gobe,

brno in rdečo deteljo, kumno, janež, repno, korenjevo, razna travna in druga domača semena, prazne vreče kakor tudi vse vrste pridelkov kupuje SEVER & URBANIČ, Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Dobro „IKO“ uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je **mojstirsko delo urarske umetnosti!**

Razpošilja se po povzetju Neugajajoče **zamenjam!**

Velika izbira ur, verižic, prstanov, lepoticnja, daril itd. v velikem

krasnem ceniku,

katerega zahtevajte zastoj in poštne prosto.

- Št. 99410 kovinasta anker Roskopf ura K 12'40
- » 99449 Roskopf ura, grav. močna, 2 pokrova K 16'80
- » 99600 Radijska žepna ura ponoči sveteča K 16'20
- » 99865 kovinasta verižica K 1'60
- » 99645 Uhani amer. double zlato K 3'40
- » 99022 Srebrni rožni venec K 9'50

Lastna znamka „IKO“ svetovnoznana.

Svetovna razpošiljalnica

Lastna protokolirana tovarna ur v Svici.

H. SUTTNER samo v LJUBLJANI št. 1.

Nobene podružnice.

Svetovnoznana radi razpošiljanja dobrih ur.

Nobene podružnice.